

D RUŠTVENIK

DOMOLJUBOVA PRILOGA
POSVEČENA IZOBRAZBI
: IN NAŠIM DRUŠTVOM :

Štev. 5.

V Ljubljani, dne 19. maja 1910.

Leto II.

Nekaj o izbiranju poklica.

Preden odraste deček šoli, se že vprašujejo skrbni stariši: Kaj bo potem z dečkom? Kateri poklic naj si izbere? Marsikaterega očeta in marsikatere matere srce se napolnuje s skrbjo, ko premišlja prihodnost svojega otroka, kajti nehote se jima vsiljuje vprašanje: Kaj neki bo iz tega otroka? Na prvo vprašanje si odgovore lahko sami stariši; toda rešitev drugega vprašanja je odvisna še od drugih moči in vplivov, odtod skrb in bojazen mnogih staršev. Ti dobro vedo, da je mnogo nevarnosti, ki prete ugonobiti čolnič mladeničevega življenja. Poznajo izkušnje in zapeljevanja, ki mamljivo obdajajo od vseh strani mladega človeka in ga izkušajo speljati na opolzlo pot hudobije. Zares, mladostna leta nevarna leta! V teh letih potrebuje mladenič vzgojitelja, ker je duh njegov še vzprejemljiv, srce njegovo mehko kakor vosek. V mladosti potrebuje človek voditelja, ki ga drži v pravih mejah in brzda njegovo mladostno živahnost in razposajenost in ga ob pravem času opominja in svari, drugače zabrede na kriva pota in mora bridko občutiti dušne rane, ki mu jih je zadala njegova mladostna brezskrbnost in lahko mišljenost.

Zato se skrbni stariši vprašujejo, komu hočejo v teh nevarnih letih izročiti v skrb svojega otroka. Gotovo je, da če se ugodno reši vprašanje glede mladeničevega poklica ali stanu, se bo dalo razvozljati tudi drugo važno vprašanje. Zal, da je dandanes mnogo staršev tako brezskrbnih in lenih, da jim je že dovolj, da le dobi njihov otrok kako delo, ne pa če je to opravilo zanj primerno. Taki stariši se gotovo ne zavedajo svoje velike odgovornosti pred Bogom.

Dobrim staršem je torej ležeče na tem, da se njihov otrok nauči česa, da bo kdaj kot pošten kristjan in do-

ber državljan samostojno služil svoj kruh. Seveda imajo stariši pri tem eno željo, pomagati sinu do „boljšega kruha“. Ta želja je upravičena in naravna, ker hočejo sinu olajšati „boj za obstanek“, mu napraviti življenje prijetnejše, brezskrbnejše in mirnejše kakor je bilo njihovo. Hvalevredno je pač tako teženje, toda to ravno otežuje volitev poklica.

Vprašanje pa nastane: kateri pot vodi starše do cilja?

Samoposebi umevno se skrb staršev za sinovo bodočnost ne prične šele, ko ta izstopi iz šole, temveč to skrb so nosili v sebi že dolgo časa.

Pri kmetovalcu, ki potrebuje sinove pri domačem poljskem delu, se da to vprašanje hitro rešiti, a vse drugače je pri bajtarjih, ki doma ne morejo preživeti vseh otrok, pri obrtnikih in delavcih. Ti pač morajo popraševati in poizvedovati, kaj ponuja ta ali oni stan, v katerem poklicu manjka več delavcev, v katerem pa jih je že preveč. Treba je resno o tem razmišljevati. Kajti marsikateri poklic je nazunjavljiv, toda ko človek resno raziskuje, kaj nudi človeku, kako shajajo ljudje v tem poklicu, tedaj šele spozna, da ni vse zlato kar se sveti. Kako hitro se v novejši dobi spreminjajo gospodarske razmere! Zato pa vidimo, da nekateri poklici, nekatere obrti, ki si jih je človek izbral in ki so nekdanj donasali lepih dohodkov, da je človek lahko dobro in brez skrbi shajal, sedaj ne dajo več zadostnih dohodkov. Dasi daje ravno obrtni stan najgotovnejšo podlago za lepo bodočnost, vendar je splošno čuti tožbo, da manjka vajencev, ker iščejo ljudje hitrega zaslužka kot delavci po tovarnah in drugih podjetjih.

Ko izbirajo stariši poklic, obrt, ki naj jo izvršuje njihov sin v svojem poznejšem življenju, treba predvsem, da se vprašajo, za kaj ima veselje. Naravno nagnenje, naravna zmožnost, je kašipot pri volitvi bo-

dočega poklica. To prirojeno nagnenje je ona močna sila, ki priganja k delu in zagotavlja nekako človeku lepe uspehe pri njegovem prizadevanju. Seveda ni lahko najti pri mladem človeku, jeli ima za gotovo zmožnosti in nagnenje do te ali one stroke, obrti, gotovo je pa tudi, da se ravno na to premalo ozira. Zgodi se tudi mnogokrat, da si želi deček ta ali oni poklic in stariši meneč, da ima zmožnost do tega, se udajo njegovi volji, a kesneje se pokaže, da so se bridko varali, kajti otroške želje še niso naravno nagnjenje. Zato pa treba, da stariši že zgodaj pazijo na otrokove naravne zmožnosti in jih skušajo izuriti, izpopolniti in razviti. Potem se ne bo tako zgodilo, da bi otrok premočil starše, da bi mu izbrali poklic, ki bi zanj ne bil primeren, temveč mu bil celo v nesrečo.

Gledati je tudi na to, da je telesno sposoben za poklic, ki se mu izbira. Paziti je na telesne napake in bolezni, katerim je deček morda podvržen. Prav pogosto popolnoma propade, ker se mu je izbral poklic, ki je škodljiv njegovemu telesnemu zdravju in tako mora mlad človek vsled nepazljivosti ali površnosti svojih starišev v prezgodnji grob. Če torej stariši dvomijo, je li njihov otrok dovolj zdrav za ta ali oni poklic, je dobro, da se prej posvetujejo z izkušenim zdravnikom, predno se odločijo na katero stran.

Omenjati moramo tudi to, da polagajo mnogi stariši veliko važnost na to, da otrok kmalu in kolikor mogoče veliko zasluži. Plača ne sme odločevati, ko se izbira poklic. Pri otroku še ni razita želja kmalu postati premožen, toda mnogo starišev komaj čaka, da otrok izstopi iz šole, da bo šel v delo in da jim pomaga s svojim zaslužkom.

Ne vprašajo se nič, ali je otroku njegovemu tudi zagotovljena prihodnost, bode li delo, opravilo, ki so mu je izbrali trajno, marveč le na to, ko-

Iko zasluži na dan. Ne gledajo, da bi se njihov sin izučil kake obrti, dovolj jim je, da je le navaden delavec, samo da kmalu nekaj zasluži. Zato pa ima tisti, ki dobro plača, tudi največ mladih delavskih moči. Stvar treba dobro premisliti. Starši, ki so gledali na zgoden in dober zaslužek svojih otrok, ne bodo našli podpore pri svojih otrokih na stara leta, pač pa bodo našli to oni stariši, ki so se trudili in samim sebi pritrgovali, samo da so mogli dati izučiti otroka za ta ali oni poklic. Ali se je čuditi, če je potem preprost delavec, ki se zave, da so stariši krivi njegove nesreče, slabega gmotnega stanja, nevoljen na nje, če ne mara zanje in jim je nepokoren? Vzrok so pač stariši sami, ker so dolžni skrbeti za blagor svojih otrok. Naj bodo stariši še tako siromašni, vendar nimajo pravice na škodo otrok si pomagati. Res so marsikateri starši silno potrebni, da bi jim otroci zgodaj pomagali s svojim zaslužkom, toda pomisliti je pa tudi treba, da bodo žrtve, ki jih stariši prinašajo za svoje otroke, donašale svoj čas lep sad. Ali ne bo mlad človek, ki pride s pomočjo svojih starišev, do dobrega zaslužka, z veseljem pomagal svojim starišem? Ali jim ne bo hvaležen do groba.

Dalje naj pomislijo stariši, ko izbirajo svojem sinu poklic, da ni najboljšo mesto pri onem mojstru, kjer se najmanj plača ali kjer je upati, da bo njihov sin kmalu nekaj zaslužil, marveč da je gotovo najbolje tam, kjer je mojster res izveden v svoji stroki in ki je dovolj vesten, da bo učenca tudi dobro izučil. Nima le mojster svojih dolžnostij, te ima tudi učenec, zato treba, da stariši pouče svojega otroka, da mora biti ubogljiv, marljiv in zvest. Mojster pa mora gledati, da učenec pošteno živi in izpolnjuje svoje verske dolžnosti.

Kako važno je torej, da se mlademu človeku izbere pravi poklic. Ako stopi v stan, ki ne odgovarja posebnim njegovim zmožnostim in prirojenemu nagnenju, tedaj je nesrečen celo življenje. Nima pravega veselja do dela, je nezadovoljen s svojim stanom, nezadovoljen z vsem družabnim redom. Vsled njegove nezadovoljnosti trpi tudi njegova družina. Pravi poklic, za katerega ima človek zmožnosti, vodi do sreče in zadovoljnosti, zato je dolžnost starišev, da izbere svojim otrokom njihovem naravnemu nagnenju primeren poklic.

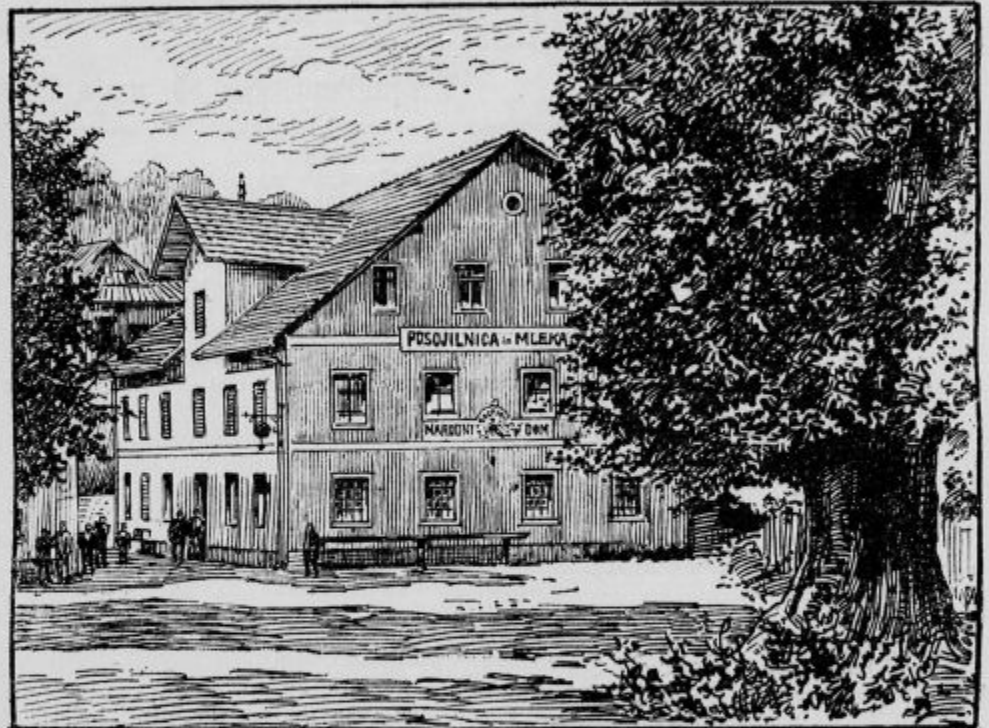

Društveni domovi.

Društveni dom v Mengšu. K sliki, ki smo jo o mengeškem domu prinesli v zadnji številki „Društvenika“, prinašamo danes te-le podatke: Poslopje se je kupilo za 32.000 kron; prepisnina posestva je bila 1124,20 kron, prena-redbe v hiši in inventar 4351,45 kron, skupni stroški so torej bili 37.475,65 K;

v resnici pa je hiša s travnikom in upravo veliko več vredna.

Narodni dom v št. Jakobu v Rožu. Današnja slika nam kaže društveni dom v prijaznem št. Jakobu v Rožu na Koroškem, kjer se je vršila lansko leto skupščina S. K. S. Z. Dom je oskrbel delavni in za narodno stvar navdušeni ondotni župnik Matej Ražun. Dasi hiša ni na zunaj videti velika, vendar popolnoma zadostuje ondotnim krajevnim potrebam. V domu ima svoj prostor št. Jakobska posojilnica, ki je najstarejši slovenski denarni zavod na Koroškem, dalje mlekarica in izobraževalno društvo, ki ima tudi precej prostorno dvorano. V pritličju pa je prostor za gostilno.

Narodni dom v št. Jakobu v Rožu.

Jugoslov. strokovna zveza

Koncem meseca novembra se je ustanovila v Ljubljani „Jugoslovanska strokovna zveza“, h katere ustanovitelji je dala, rekel bi, povod lanska skupščina S. K. S. Z. v št. Jakobu v Rožu na Koroškem. Na tej skupščini se je priporočalo, naj se osnujejo po izobraževalnih društvih — kjer so seveda take razmere — delavski odseki. Jugoslovanska strokovna zveza že deluje, in menimo, da ne bode odveč, ako tudi člane naših izobraževalnih društev nekoliko seznanimo s to novo organizacijo, da vedo, kakšna je in kaj name-rava doseči.

Imamo po več krajih na Kranjskem že strokovna društva, t. j. zveze, v katerih so delavci iste stroke (istega opravila) združeni z namehom, da dosežejo dobre pogoje za delo ali da zboljšajo svoje delavske razmere. V taka strokovna društva se zbirajo de-

lavci: mladi in stari, moški in ženske ki imajo isto delo, isto opravilo, da skupno branijo svojo gmotno podlago za življenje, da se jim uredi delovna doba, varstvo za zdravje in zavarovanje itd.

Prva strokovna društva so nastala na Angleškem. Njihov početek sega nazaj v 18. stoletje, toda šele v 19. stoletju so prišla do svoje veljave in so štela leta 1900. okrog 1.900.000 članov. Imenujejo se na Angleškem „trade unions“.

Ko se je jela po letu 1850. v Nemčiji razvijati veleobrt ter je naraslo število obrtnih delavcev, so se kmalu ustanovila tudi prva strokovna društva. Bila so socialnodemokratična, ki

so prišla do veljave šele po letu 1890. In danes imajo socialni demokratje na Nemškem veliko večino društev v svojih rokah.

Imamo na Nemškem še Hirsch-Dunkerjevo strokovno organizacijo in pa krščanska strokovna društva; ta društva se v zadnjem času lepo razvijajo in pridobivajo vedno več novih članov.

Na Slovenskem imamo tudi strokovna društva, v katerih so združeni delavci enega opravila, toda taka društva so tudi pri nas v rokah socialnih demokratov. Zadnji čas se je oprijela strokovnih društev tudi liberalna narodna delavska organizacija. Zato si je tudi slovensko krščansko delavstvo ustanovilo svojo strokovno zvezo, katere člani lahko postanejo delavci in delavke kateregakoli opravila, katerekoli stroke, samo da stoje na temelju krščanskosocialnih načel in so slovenske ali hrvaške narodnosti.

Kakšen namen ima jugoslovanska strokovna zveza? Njen namen je vzgajati člane in skrbeti za zboljšanje njihovih službenih in gospodarskih razmer na temelju krščansko-socialnih načel.

Strokovna zveza hoče svoje člane vzgojiti, izobraziti. To pa želi doseči s predavanji, poučnimi shodi, poučnimi tečaji, z izdajanjem spisov nepolitiške vsebine in društvenega glasila.

Tudi od delavca se zahteva dandanes več kakor nekdaj, zato pa mora gledati, da si pridobi čim več znanja. Zato treba, da strokovna zveza podaja svojim članom strokovne izobrazbe kakor tudi, da jih izpopolnjuje v onem znanju, ki so ga pridobili v šoli. Vsakdanja izkušnja namreč uči, da dá ljudska šola človeku le malo, kar rabi v poznejšem življenju.

Na shodih in predavanjih se obravnava tvarina, ki zadeva delavske sloje in njih razmere. Govori se ob takih prilikah tudi o delovanju nasprotnikov in ovrže njihove napade in laži.

Posebno važni pa so za vsako strokovno organizacijo poučni tečaji, ako hoče napredovati in pridobiti vpliv. Treba delati na to, da se vsak krščanski slovenski delavec zaveda, da je dolžan pomagati pri delu za gmotno zboljšanje delavskih stanov. Zavedal pa se bo te svoje dolžnosti šele tedaj, če bo poznal razvoj našega družabnega in gospodarskega življenja. Ta razvoj pa naj bi poznalo prav veliko članov, ker potem bi ti ne bili samo zvesti in neomahljivi pristaši strokovne organizacije, temveč tudi njeni najboljši agitatorji.

Za izobrazbo članov je važno tudi društveno glasilo — strokoven list, ki ga bo imela tudi jugoslovanska strokovna zveza. Naj se na shodih še toliko govori o potrebi organizacije, njenem delovanju in njenih nalogah, o delavskem vprašanju in njegovi uredbi, ne bo se doseglo takih uspehov, kakor če mu to daš tiskano v časopisu v roke.

Strokovna zveza skrbi dalje za gospodarsko zboljšanje delavskih stanov. Da se to doseže, treba raziskavati delavske razmere, vplivati na pristojne oblasti, da pazijo, da se izvršujejo povsod zakoni, ki so dani v varstvo delavcev, da se ti zakoni še izpopolnijo, da se v potrebi posreduje pri delodajalcih in da se ustanovi podporna blagajna.

Naša postavodaja ima zakone, ki varujejo in branijo delavca pred izkoriščanjem. Toda posamezen delavec je preslab, da bi se branil, da bi zagovarjal svoje pravice, da, pogosto niti ne ve, ne čuti, da se mu godi krivica, ker pogosto ne pozna postav.

Strokovna zveza tvori nekako organizirano samopomoč. Ta samopomoč se razteza na varstvo gmotnih koristi, na zboljšanje plače, na skrajšanje delovnega časa itd.

Važna je ustanovitev podporne blagajne. To blagajno ima strokovna zveza za podporo v boleznih in onemoglosti, za slučaj smrti in brezposelnosti. Podporna blagajna je dobro sredstvo, ki veže člane na strokovno organizacijo, ker nudi članom trajno korist.

Poleg tega pa nudi strokovna zveza svojim članom pravno varstvo in posredovanje dela za delavce in delodajavce.

Kakšne so pa dolžnosti članov? Član postane lahko vsak krščanski slovenski ali hrvaški delavec, ki je dopolnil 14. leto. Pristopijo lahko tudi delavska nepolitična društva, ki imajo iste pravice kakor skupine.

Vsak član je dolžan plačati pristopnino in pa tedenske prispevke za oni razred, katerega si je izbral, da dobiva podporo, primerno dotičnemu razredu.

Natančna pojasnila o tedenskih vplačilih in pa podporah je dobiti v poslovnem redu, ki ga drage volje dopošlje J. S. Z. vsakemu društvu, ki bi se zanimalo za to novo organizacijo in hotelo v društvu osnovati krajevno skupino, za katero zadostuje 15 članov. Nasloviti je pismo na Jugoslovansko strokovno zvezo v Ljubljani.

Društveni voditelj

POUČNI TEČAJI.

Izobrazba je dandanes neobhodno potrebna. Organizacija, ki ne skrbi za izobrazbo in pouk svojim članom, ne bo imela trajnih uspehov. Taka organizacija bo morda dobro zabavno društvo, tako društvo bo zbirališče nekaj dobrih ljudi, toda ne bo nikaka bojna organizacija, ne bo organizacija moč in mladeničev, žena in deklet, ki vedo, zakaj so člani društva in ki so ponosni na to, da so v izobraževalnem društvu. Društvo mora članom nuditi priložnost, da si pridobe potrebnih vednosti v socialnem, političnem in narodnem oziru.

Vsako društvo stori v tem oziru lahko veliko, če si prizadeva podati članom novih naukov, če jih vzgaja za samozavestne bojavnike, ki so vedno pripravljene zagovarjati in braniti dobro stvar.

Najlažje pa si člani društev pridobe izobrazbe na tečajih. Voditelj tečaja mora biti sam dobro podkovan v tem vprašanju.

Tak poučni tečaj — in naj si bo ta o tej ali drugi stroki — se vrši lahko na več načinov. Najpreprostejši način je, da se obravnava krajevne razmere, krajevni dogodki ali pa posamezni dogodki, politični in socialni zadnjih dni na podlagi časopisov. Na to sledi prost razgovor. Ta način pouka je najpripravnejši za začetnike, ki se udeležujejo razgovora le tedaj, če se

razpravljajo reči, ki jih razumejo in niso pretežke za njih pojmovanje. Če je prived udeležence do tega, da se pogumno, brez bojazni udeležujejo razgovorov, jim je treba pojasniti, da ni dovolj, da človek časopis prebere in ga morda da tudi dalje drugim brati, temveč naj si izreže važnejše članke in poročila iz časopisov. Ti izrezki iz časopisov mu nudijo pozneje mnogo tvarine za predavanja.

Drugi način poučnega tečaja bi bil, da se iz kake knjige prebere nekaj odstavkov. Te odstavke razloži voditelj tečaja, na kar se razvije prost razgovor. Za prihodnji sestanek se določi poročevalec izmed udeležencev, ki ima prosto predavanje o ravnotisti tvarini. Ni treba, da se drži strogo knjige, temveč sme povedati svoje misli, sme vplesti v govor svoje izkušnje. Za tak tečaj je seveda nujno potrebno, da imajo vsi udeleženci svojo učno knjigo.

Tretji način je, da ima voditelj predavanja, udeleženci tečaja pa tudi dobe v roke pisano ali tiskano glavne misli predavanja. Eden udeležencev tečaja prevzame poročilo za prihodnji poučni dan prav isto tvarino, na kar se potem razvije prost razgovor.

Četrty način poučnega tečaja je za bolj izobražene. Voditelj tečaja poda celoten načrt predavanja, ki se bodo zaporedoma vršila. V kratkih potezah napove vso tvarino, ki jo je treba obdelati in razdeli poročila posameznim udeležencem in jim označi tudi knjige, ki bi jim služile pri izdelovanju predavanj.

Pri takem poučnem predavanju naj ne predseduje vedno voditelj tečaja, marveč naj se izbere pri vsakem predavanju drug predsednik in pa zapisnikar; to pa radi tega, da se navadijo udeleženci voditi zborovanja.

Predsednik otvori zborovanje, podeli besedo poročevalcu, pazi, da se razgovor vrši v redu, da se govorniki pri tem drže strogo stvari in da ne govorijo o vseh mogočih stvareh, ki pa niso v nobeni zvezi s tvarino, ki se obdelava.

Zapisnikar si zaznamuje glavne stvari iz predavanja in razgovorov, napravi potem zapisnik, ki se prebere pri prihodnjem predavanju.

Poročevalec, ako je novinec, naj bi svoj govor pismeno napravil in gledal pred vsem na primeren vspehod razdelitev govora. Kdor ne pazi na razdelitev, ogrodi svojega govora, bo razvijal najrazličnejše misli, toda poslušalci ne bodo imeli od njegovega govora mnogo haska.

Ako se izbere soporočevalec, je njegova naloga, da nekatere važnejše točke bolj obširno obdela ali pa pove svoje mnenje, če se ne strinja popolnoma z nazori poročevalčevimi.

Po vsakem govoru ali predavanju je prost razgovor. Pri tem naj bi poslušalci povedali svoja nasprotna

mnenja in povedali svojo kritiko o govoru.

Kritika naj se nanaša na stvarne nepravilnosti in na to, če je predavatelj prav razumel stvarino in jo tudi dovolj obširno obdelal.

Kritika naj se nanaša tudi na slovniške in govorniške napake, vedno pa mora biti stvarna, nikdar ne osebna, da bi se žalilo osebno govornika.

Konečno posname voditelj tečaja kratko glavne točke predavanja in razgovore in opozori na napake in pomankljivosti, ki so se v razgovoru še prezrele.

Kar zadeva tečaj sam, treba gledati na to, da se vrši ob takem času, da je mogoče priti vsem udeležencem pravočasno in da se potem prične predavanje točno ob določenem času.

Poučni tečaji zahtevajo sicer mnogo truda in dela, toda za društveno organizacijo so neobhodno potrebni. Saj taki tečaji dajo priljubljenost, da se spoznavajo možnosti posameznih društvenikov, ki se na ta način potem izvežbajo kot govorniki, agitatorji in pa za vodstvo raznih shodov.

Naj bi važnost in pomen poučnih tečajev vedno bolj spoznavali, potem bi se ne plašili dela in truda, ki ga povzročajo ti tečaji; vzgojili pa bi si na ta način društvenikov, ki bi šli kedaj kot možje navdušeni v boj za vse vzore: za vero in narodnost.

KAKO JE POŽIVITI ZASPANA DRUŠTVA.

Pogosto se ustanovi tuintam izobraževalno društvo, ki spočetka kaže nekaj življenja, a kmalu gine in mineva zanimanje za društvo, ki potem le še živetari. Kako poživiti taka lena, zaspana društva?

1. Vsak mesec naj bi se pričeli društveni shodi. Na teh naj bi se razpravljalo o stvareh, ki ljudi zanimajo, n. pr. o važnejših dogodkih domačega političnega življenja, o delovanju državnega in deželnega zbora na podlagi časnikarskih poročil, o stanovskih zadevah kmečkega, obrtnega in delavskega stanu itd.

2. Porabi naj se vsaka prilika da se člani privadi podrobnemu delu. To delo bodi, da pridobivajo društvu novih članov, da se udeležujejo shodov in predavanj, če se prirejajo v bližini, da širijo dobre časnike in spise in jim pridobivajo naročnikov.

3. Po poučnih tečajih naj se izobrazijo nekaj društvenikov, ki bodo šli potem navdušeni na delo za društvo. Ti se izbere v društveni odbor. Za poučne tečaje so najpripravnější mlajši društveniki. Treba izbrati najboljše; ni zadosti, da se jih povabi pri skupnem sestanku, predsednik naj jih sam osebno pridobi. Pri pouku naj se potem ozira na posebne zmožnosti vsakega posameznega in odkaže vsakemu, njegovim zmožnostim primerno delo. Te mlade moči naj porabi za agitatorje, odbornike itd.

4. Pridobi naj se mladih društvenikov; mladina prinese v

društvo tudi življenje. Zato naj porabi predsednik vsako priliko, da nagovori tega ali onega fanta, da 'se vpiše v društvo; vsako leto pa naj gleda nato, da izmed šoli odraslih dečkov pridobi tudi naraščajca za svoje izobraž. društvo.

Če se dela na ta način in je društvo tudi v zvezi z drugimi društvi v dekaniji, potem je upati, da bo društvo delovalo, zakar bo skrbel tudi dekanjski odbor, ki ima dolžnost nadzorovati društva in jih napeljevati k živahnemu delovanju.

NEKAJ O DRUŠTVENIH SESTANKIH.

Marsikje je navada, da se društveno življenje razvija le v zimskih mesecih, v gorkih poletnih mesecih pa počiva društveno delovanje. Pri tem se sklicujejo največ, da je v poletnem času težko dobiti ljudi, ki bi hodili k društvenim shodom in da posebno mladina išče zabavo v prosti naravi. A mladina dobi dovolj zabave tudi v društvu ali pa na skupnih društvenih izletih.

1. Tudi poletni shodi, predavanja posebno za mladino potrebna.

Če hočemo mlade fante izobraziti in vzgojiti, ne bo tega mogoče brez poletnih shodov. Ali ne bodo poletni onih naukov, ki so jih dobili v zimski dobi izpolnjevali? Kmalu bodo pozabili, da so dolžni paziti na zmernost, varčnost, pokorščino, vljudnost, na kar se jih je v društvu ne le opozarjalo temveč tudi navajalo. Ako je mlad fant prepuščen več mesecev samemu sebi, ako se ne pazi nanj, s kom občuje, potem se seveda ne smemo čuditi, ako se mladina, ko se prične društveno življenje v zimskem času, ne more privaditi zopet redu in če morda ta ali oni tudi popolnoma izostane iz društva.

Zato je potrebno, da društva tudi v poletnem času delujejo, da skrbe posebno za mladino, ker je nevarnosti za njo v tem času pogosto mnogo več kakor v zimskem času.

2. Zeletije, da so sestanki posebno za fante vsako nedeljo. To je potrebno za vzgojo mladine, ker le na ta način imajo predavanja, shodi, društvene naprave: knjižnica čebelica svoj vpliv na mladega človeka. Ravno nedeljni sestanki odvrnejo pogosto mladino od slabih tovarišij, pospešujejo treznost, varčnosti navajajo mladino, da si izposoja časnike in knjige.

Res da zahtevajo sestanki vsako nedeljo mnogo truda in posla. Težavno je voditi prav mladino, držati jo v redu in pa podajati ji naukov, ki so ji potrebni, a jo obenem tudi zanimajo. A česar ne boš našel drugod, našel boš pri mladini. Ta bo udana, zaupljiva, in to ti povrne trud in delo, ki je imaš ž njo.

MLADI DRUŠTVENIKI.

Za obstoj in razvoj vsakega društva je neobhodno potrebno, da pridobiva vedno novih članov, da se pridobi za društvo posebno mlade fante. A

skušnja uči, da treba te pridobiti takoj, ko zapuste šolo, drugače jih bo pozneje težko dobiti. Treba tudi za društva imeti vsakoletni nabor. Mlade člane je pa takoj treba vpeljati v društveno življenje, treba jim pokazati namen in korist društva, ker drugače ne bodo ostali društvu dolgo zvesti.

1. Nasprotniki društva si pač povsod prizadevajo, odvrniti mlade fante bodisi z zbadanjem, zaničevanjem, bodisi s prigovarjanjem od naših društev. Na vse to mora biti človek pripravljen in mora mladim društvenikom dajati poguma in jim izbiti strah pred ljudmi.

2. Mlade društvenike naj se vpelje takoj v društveno življenje, da redno zahajajo k društvenim prireditvam, predavanjem in drugim vajam, ki jih prireja društvo. Če se mladi fantje pridobijo za društvo, ko izstopijo iz šole, se najlaže privadijo društvenega življenja.

3. Pri društvenih sestankih naj se jim pojasni pomen in namen društva in naj se jih opozori na red in dostojno vedenje v društvenih prostorih.

4. Dalje je opozoriti nove društvenike na društvene naprave, katerih naj bi se posluževali (poučni tečaji, knjižnica, čebelica, petje, godba, telovadba itd.) Seveda vse te naprave niso za vse, ker nimajo vsi istih zmožnosti in ne enakega veselja.

5. Paziti je na to, da občujejo le z dobrimi, poštenimi tovariši. Društvo mora gojiti pravo prijateljstvo. Prijateljstvo ohranja veselost in edinost v društvu in varuje pred zapeljivci. Najboljše sredstvo, da društveniki prijateljsko med seboj občujejo in da pridejo v tesnejši stik z društvenim vodstvom so izleti.

6. Mlade člane naj se kmalu uporabi, da na ta ali oni način sodelujejo pri društvu, da so ali pri pevskem ali tamburaškem ali telovadnem odseku.

Na ta način se mladino priveže na društvo, katerega se oklepa tudi v poznejšem življenju.

Društveni vestnik

S. K. S. Z.

Občni zbor.

Na sestanku S. K. S. Z. iz vseh slovenskih pokrajin, ki se je vršil 11. t. m. v prostorih Ljubljane S. K. S. Z. se je sklenilo, da se vrši občni zbor 21. julija t. l. v Ljubljani. Na to skupščino naj bi društva poslala le svoje delegate, ker se ne gre za veliko manifestacijo. Na skupščini se bo obravnavalo: o društvenih domovih, (stavba, oder, financiranje), o raznih učilih v društvih, o revizijah izobraževalnih društev, o ženski telovadbi, o narodni obrambi in poročila posameznih zvez. Dan občnega zbora bo dan resnega dela.

Dan v proslavo sv. bratov Cirila in Metoda.

Po sklepu S. K. S. Z. in zastopnikov izobraževalnih društev se praznuje 10. julija spomin slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Ta dan naj bi se praznoval po vseh naših izobraževalnih društvih. Povsod naj se priredi ta dan predavanja o sv. apostolih slovanskih, opravi primerna igra in izvajajo nekatere pevske točke. Program za ta dan se objavi pravočasno.

Skupno delo.

1. Nujno je, da se čim prej osnujejo povsod dekanjski odbori, v katerih so zastopana vsa izobraževalna društva. Tak odbor se lahko osnuje, če je le par društev v dekaniji. Ta odbor ima snovati nova društva, nadzorovati stara, skrbeti za skupne prireditve in navajati društva k živahnemu delovanju.

2. Odbor S. K. S. Z. v Ljubljani se pomnoži, tako, da bodo zastopani tudi dekanjski odbori. Tak širši odbor ima vsako leto seje, na katerih se določi pored društvenemu delu.

Tečaji.

S. K. S. Z. priredi to leto poučni tečaj za odbornike naših društev, kjer se bo poučevalo o vodstvu društev, o društvenem knjigovodstvu, in „čebelnici“.

Igre.

Ker ni domačih iger se bo razpisala nagrada za dobre domače igre za izobraževalna društva.

DEKANIJSKI PODODBORI.

Zapisnik seje predsedstva idrijskega pododborna, ki se je vršila v Zireh dne 29. marca 1910. ob 11 uri dopoldne v društvenem domu. Seje se je udeležilo vse povabljenih predsedstvom razven g. Mraka, ki je bil službeno zadržan. Povabilu pa se tudi ni mogel odzvati g. J. Jelenec, župnik v Ledinah, ki je nenadoma obolel. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje seje. 2. Načrt pravil za ženske oddelke K. S. J. D. 3. Pravila naših K. S. J. D. 4. Določitev dneva in dnevnega reda prihodnji seji. 5. Slučajnosti.

1. Prečita se zapisnik zadnje seje, ki se je vršila dne 17. februarja t. l. v Idriji. Nadalje se preberejo tudi sledeči dopisi: Pismo č. g. J. Jelenca, župnika v Ledinah, v katerem naznanja, da je pridobil potrebno število mož in mladeničev, ki bi pristopili novoustanovljenemu izobraževalnemu društvu. Ter prosí, naj bi bili govorniki na ustanovnem shodu lajki, ne pa duhovniki. Sklene se, da se prepusti g. župniku določitev dneva za ustanovitev društva, predsedniku D. O. pa, da preskrbi govornike. — Dopis idrijskega okrožja „Orel“, ki prosí za izpremenitev točke 5 določitve odnošajev med K. S. J. D. in njihovimi odseki. — Popravi se preporočni del omenjene točke, da se sedaj glasi: „Vsaj en odbornik glavnega društva mora biti izvoljen v

odsekov odbor. Ta ima dolžnost v slučaju, da se sklepa kaj, kar bi nasprotovale pravilom glavnega društva, odbor na to opozoriti ter o tem poročati odboru glavnega društva.“ — Razrešitev zveze „Orlov“ o „rednih članih in podpornikih“ odsekov, ki se strinja z določili D. O.; se vzame na znanje.

2. G. Perko poroča, kako je omislil izpremenitev pravil za ženske odseke K. S. J. D., ki ostanejo v glavnem take, kakor so že bila tiskana za ženski odsek društva Žiri—Dobračeva. (Glavna priloga).

3. Vzame se na znanje, da imajo vsa društva skoro enaka pravila. Sklene se svetovati društvom, naj izpremene glavna pravila v toliko, da se sprejmejo člani že s 14. letom, in sicer z ozirom na telovadne odseke.

4. Prihodnja seja se določi na 21. aprila t. l. v Črnem vrhu v društvenem domu ob 1. uri popoldne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje seje. 2. Poročilo o reviziji S. K. I. D. Žiri—Dobračeva. 3. Določitev dekanjskega shoda vseh društev. 4. Določitev dneva in dnevnega reda prihodnji seji. 5. Slučajnosti.

5. Dne 21. aprila t. l. bo revizija S. K. J. D. v Črnem vrhu. Ker se nihče več ne oglasi k besedi zaključí predsednik sejo. Idrija, dne 3. aprila 1910. Dekanjski odbor izobraževalnih društev v Idriji.

DOPISI.

Križe pri Tržiču. Kat. sloven. izobraževalno društvo je imelo 13. marca svoj 14. redni občni zbor. Udeležilo se ga je mnogo članov. V pretečenem letu je delovalo še prav dobro s predavanji, predstavami in tudi tamburaši so jo začeli rezati. Zeleti je, da se tamburaški zbor na višje število pomnoži. Ali kaj pa še pogrešamo v našem društvu? „Pevski zbor“. Prosimo g. organista, da se nas še v tej potrebi usmili! Drugič pogrešamo branje časopisov, ki je v naši fari prepotrebno, posebno za naraščaj. Novo izvoljeni odbor je sledeči: Predsednik g. Ig. Gradišar. Podpredsednik g. Jož. Perne. Tajnik g. Fr. Poljanc. Blagajnik g. Jos. Sitar. Knjižničar g. Jož. Rakovec. Odborniki: Veleč g. Janez Zabukovec, župnik, g. Franc Logar, g. Jan. Poljanc, g. Jan. Perne.

Iz St. Petra. Predpustno nedeljo so priredile dekleta prelepo igro „Nežika z Bleda“. Igrale so izborno. Tudi udeležba je bila povoljna. Sedaj so pa naši fantje sklenili pokazati svojo umetnost na odru. Pripravljajo se za igro „Repositev“. Med našimi fanti vlada tudi zanimanje za tamburaško društvo. Le pogumno naprej, da ne bodemo zadnji ampak prvi! Kaj pa telovadni odsek? Mladenič.

Dobrava pri Kropi. V našem izobraževalnem društvu je bilo prvo predavanje na cvetno nedeljo. Predavali so č. g. župnik Vrankar o jetiki in njenem bacilu. Udeležba je bila precejšnja. Ko smo zadnjič poročali o ustanovitvi izobraževalnega društva, se je pomo-

toma izpustilo ime knjižničarja. To je naš vrli cerkvenik Jožef Koselj.

Hinje. Dne 20. februarja smo imeli v izobraževalnem društvu občni zbor. Ker smo že vse delovanje društveno opisali nam je omeniti za sedaj le knjižnico. Veliko zanimanje se je vzbudilo zanjo. Pa tudi hitro raste. Knjižnica že šteje namreč 166 del z 217 knjigami. — 27. februarja pa smo imeli zopet predavanje. — 17. aprila pa smo se udeležili mladeniškega tečaja v Zagradcu.

Radeče pri Zidanemu mostu. Dne 13. p. m. se je vršil občni zbor naše „Kmetijske knjižnice“ pri katerem so se z ozirom na živahnije knjižnično poslovanje, sklenile sledeče izpremembe. 1. Članarina se zviša na 10 v. mesečno in se bo pobirala v dveh obrokih od članov. 2. Knjižnica se prenese v telovadnico Orla in se bojo tam knjige izposojevale vsako nedeljo po deseti maši in pop. službi božji. 3. Od vsake izposojene knjige se plača 4 vin. Od nedelje 13. t. m. knjižnica že posluje v novih prostorih. Da se je članarina zvišala, se je upoštevalo to, da se vsi člani knjižnice ne poslužujejo enako. Zato pa se je določilo 4 v od vsake izposojene knjige, da se razmerje uredi. V kratkem se osnuje tudi ženski odsek, ki bo imel v knjižnici iste pravice in dolžnosti kot odsek Orel. Opozorjamo že sedaj naša dekleta na to koristno organizacijo, ki se že skoro povsod krasno razvija. — Našemu Orlu so že vzrastle krepke peruti in še nikakor ne misli zaspiti kot bi nekateri radi. V nedeljo 6. t. m. se je vršila tukaj seja „Obsavskega okrožja“. In pri tej priliki je Orel že nastopil in pokazal, kolikor je v gnječi bilo mogoče, kaj se uči. Veseli so bili naši fantje, ko so videli toliko poštenih ljudi, ki so v znak, da upoštevajo trud in delo Orla, živahno pozdravljali te mlade junake, ki so mnenja, da je za mladega fanta najboljše poštena zabava. Dne 10. aprila priredi Z. T. O. mladeniški tečaj. Vabimo vse poštene fante iz okolice, da se tega tečaja udeležijo. Prišel se bo s telovadno vajo, že v soboto 9. aprila zvečer. Veliko mladeničev je že, zlasti kmetijskih, ki se še pomišljajo stopiti v naš krog. Fantje, korajža velja, vsi poštene fantje skupaj! Sklenili smo sedaj da homo imeli telovadbo tudi ob nedeljah po kršč. nauku. K tej nedeljski telovadbi, ki se prične 20. t. m. vabimo vse tiste, ki so ob delavnikih zadržani.

Dobrotvor Naši orli se pod načelstvom našega p. n. gosp. župnika Josipa Plantariča pošteno gibljejo. — Ob vodstvu našega bivšega organista in pevca slavca g. Pavla Jermana, so bili uprizorili dne 6. februarja veselico s petjem in igro „Novi zvon na krtinah“, kar vse skupaj so ponovili tudi še dne 13. istega meseca. Petje in igra se je izvršilo vse izborno; tudi gmotni dobiček ob tem ni bil preveč napačen. Po dokončani igri se je bil pa dne 13. februarja poslovil od nas naš bivši organist g. Jerman, preselivši se v Št.

Vid pri Zatični, kjer naj mu Bog da vso srečo. — Izobraževalno društvo. Naše slov. katol. izobraževalno društvo je zadnje čase bilo že takorekoč popolno zaspalo; da bi pa celo umrlo, bila bi to velika sramota za Dobrovčane. Da se to ne zgodi, zavzel se je naš p. n. gospod župnik Josip Plantarič, društvo v novo, sveže življenje zbuditi. Za nedeljo, dne 13. tega meseca povabil je iz Ljubljane posebnega govornika; v ta namen — društvo poživiti — žrtvoval se je bil vrli g. dr. Pogačnik ki je ob zelo obilni udeležbi mož, mladeničev, žena in mladenk skoz skoraj poldrugo uro navdušeno in prepričevalno govoril o prepotrebnosti in vsestranski izobrazbi obeh spolov v verskem in socialnem oziru. Vsi smo ga z zanimanjem poslušali; besede iz srca govornice, padle so tudi na dobro zemljo src vseh poslušalcev. Hvala mu iskrena za njegov požrtvovalni trud! Posledica temu je, da se je takoj po njegovem govoru ustanovil v našem društvu tudi oddelek za žene in dekleta. Vpisalo se je takoj nanovo v društvo skupaj 67 članov in članic.

Iz Rakoka. Katol. slov. izobr. društvo lepo napreduje; nismo pričakovali, da se bode v dobrem pol letu tako lepo razvilo. Imeli smo več predavanj, dvoje od gospoda Slavko Ravnikarja iz Ljubljane. Prvič nam je prav poljudno razložil namene in pomene izobr. društev, drugič pa je govoril o živinoreji. Naj bi se naši kmetje bolj polnoštevnilno udeležili takih važnih predavanj! Gospodu Slavko Ravnikarju naj bode ob tej priliki izrečena srčna zahvala za njegov trud! Imeli smo tudi več iger, zadnja se je igrala dne 24. aprila, vse je lepo uspelo. Naše društvo šteje sedaj nad 60 članov, vendar je še veliko naših somišljenikov, ki niso člani našega izobr. društva. Rahlo opominjamo vse tiste može, žene, fante in dekleta, ki niso še naši člani, pač pa so naši somišljeniki, da naj se vpišejo, da se tako društveno število izpopolni! Le tako je upati, da bomo v par letih pod lastno društveno streho! Torej krščanskomisleči Rakovci, skupaj! Kaj pa „Orli“, ali so že zaspali? Ne, prav marljivo zasledujejo svoje namene. Pridno zahajajo ob telovadnih urah v telovadnico, kjer se vadijo v prostih in redovnih vajah, korakanju i. t. d. Tudi orodje imajo tam na Ablerjevem vrtu. Ta naš dobri somišljenik nam je prepuštil vrt in je še sam pomagal, za kar mu izrekamo hvalo! Dobivajo tudi več izvodov „Mladosti“, katero prav pridno prebirajo, tudi knjig in drugih krščanskih časopisov se ne manjka. Trikrat so šli skupno v kroju v Cerknico, in sicer dvakrat k sv. obhajilu, kar je ljudem posebno dopadlo, in na veliko soboto k vstajenju. Tako vidite, da se tudi Orli nekoliko gibljejo; skrbeli bodo, da bodo v bodoče še bolj živahni.

Unške društvene vesti. Splošno moramo biti zadovoljni z dosedanjimi

uspehi našega izobraževalnega društva. Od dneva do dneva se oglašajo novi člani, in upamo, da se nam pridružejo še drugi, ki se sedaj še boje — nasprotnikov društva. Žal, da brez teh nismo. Vsi smo kristjani in dobri katoličani, a vendar je nekaterim ime »**katoliško**« izobr. društvo tako napoti, da trde o ne pravilnosti društva, da celo da svoje sinove in hčere rajši ubijejo kot bi jim dovolili pristopiti k društvu. Pa to so le nekateri. O velika je slepota ljudi! Čujemo, da bodo sedaj po sv. misijonu pričeli tudi oni z nekatoliškim izobr. društvom „Sloga“, ki ga snujejo od tedaj, odkar smo dobili katoliško izobraževalno društvo. Upamo, da za tako društvo ne dobe tistih Unčanov, Ivanjcev in Slivljanov, ki še kaj dajo na svoje katoliško mišljenje. Če smo katoličani, bodimo vedno in povsod in ne bojmo se priznati in pokazati da smo vedno in povsod. Kdo se brani danes imena katoličan?! Če kdo trdi, da društvo seje prepir, mi o tem ne vemo nič, pač pa, da hoče ljudem pokazati pot do prave izobrazbe in moštosti. Prepir seje tisti, ki je proti društvu in proti naslovu društva, kdor ustanavlja **proti** knjižnici katol. izobr. društva knjižnico in odgovarja ljudi od katol. društva. Čemu to? Če smo vsi dobri kristjani, dobri katoličani, potem bi morali biti vsi vneti za katoliško izobr. društvo. Zakaj je nekaterim ime »**katoliško** izobr. društvo« taka spotika, tega pravi katoličani ne moremo umeti. Prosimo, da nam to dopisniki „Slov. Doma“ lepo **olikano** razložijo. — Če sodimo prav po obisku in uspehu sv. misijona za našo faro, imamo na Uncu le — enega nekatoličana demokratične barve. Drugi pa smo potemtakem sami pravi dobri katoličani in vendar to nasprotovanje proti **katoliškemu** društvu. Tega preprosti in neučeni faranje ne moremo prav umeti in zato smo res radovedni, kakšen odgovor dobimo od „Slovenskega Doma“, nekatoliškega lista in njegovih unskih dopisnikov. Povedati smo morali naše brige od novega leta sem. Ko bi hoteli pa podrobno poročati o brigah nasprotnikov radi našega kat. izobr. društva, pa bi bil dopis še malo daljši. Porabimo vse ob svojem času. Čez sedem let menda vse prav pride. Sicer pa moramo biti hvaležni tudi nasprotnikom za vse dobro delo v prid našega društva: nasprotovanje nas krepi in nam odpira oči. Ljudje morajo misliti, radi česa so pravzaprav nekateri proti katol. izobr. društvu. Pravo spoznanje pride prav gotovo: in to bo najlepši sad našega izobr. društva, kateremu so nasprotniki napovedali smrt do novega leta. Ampak to so slabi praktikarji! To bomo poskusili dokazati še letos, da se taki računski radi skaze. Naša moč je v tem: kar nas je katoličanov skupaj in trdno stojmo, potem pa bomo šteli — nekatoličane. Koga bo potem strah??

Iz Spodnje Idrije. Kronika našega izobraževalnega društva ima v svojem

pomladnem cvetju zaznamovano sledi: Dne 13. marca so: Orel v kroju, ni izobraževalnega društva in »dekliška zveza« pristopili skupno k sv. obhajilu. Bilo je lepo in spodbudno. Pomeran nagovor je spremljal slovesno — 20. marca je bilo društveno predavanje: »Kaj ve veda o koncu sveta« Predaval je akademik g. Weis iz Idrije. Živahen razgovor je sledil predavanju — Veliko noč — vstajenje — je bilo proslavilo naše društvo. Pred procesijo je imel Orel eno uro častno stražo pri božjim grobom in je tudi kot častna straža spremljal med procesijo Najsv. tejšje. Dekliška zveza se je udeležila procesije s slovenskimi trakovi slovenske kat. izobraževalnega društva. Mož iz društva so nosili baldahin (nebo). Dne 4. aprila je imel Orel lepo uspešno veselico z igrami: »Izgubljeni sin« »Prvi april« in »Tihotapci«. — 10. aprila se je udeležil Orel polnoštevnilno mladniškega tečaja v Idriji. — 17. aprila je bilo društveno predavanje: »Ali je v zvezdah kaj živega?« Predaval je društveni predsednik. — 24. aprila se je izvršila vsem v zadovoljnost veseli »Dekliške zveze«. Postavile so se na dekleta! Na splošno željo se danes (dne 8. maja) ponavljala veselica z igro: »Najdena hči«. Prekrasno je bila prvič igrana. — Dne 1. maja se je udeležil celotni Orel v kroju, več deklet in mož izobraževalnega društva prireditve sosednjega Orla že na goriških tleh v Otalez. Pokažemo tudi dejansko, da smo ena čeprav nas loči meja. — 5. maja je bilo zopet društveno predavanje, in sicer »Zvezdah repaticah in Halleyjevega kometu. Času primerno je bilo in zanimivo. Predavatelj je bil naš nadučitelj g. Janko Bajec. Spodbudil nas je tako da bomo šli en večer skupno opazovati repato zvezdo, če se nam bo hotela pokazati. Ko pišem danes to poročilo, že odkorakal naš Orel ponosno po tistih trompete k okrožnemu občenskem zboru v Idrijo, dekleta se pa pripravljajo na ponovitev veselice. — To poročilo zadnjih pomladnih dni našega društva. Med tedni ob delavnikih pa seje, telovadba, vsaktedenska enourna izobraževalna šola. Delamo, da je vseljelje! In ta društvena pomlad nam obta sadove. — O zidanju »Katoliškega doma« se tudi menimo. Neobhodno ga potrebujemo. Potrebujemo ga društvo, potrebujemo ga Orel, Dekliška zveza« Marjina družba. Bralci »Domoljubovi« ne se fare! pridružite se vsi k nam in skupnimi močmi in podporami zgradimo katoliški dom v Spodnji Idriji. In njem bo našel prostor vsak naš človek oddaljeni pa bodele imeli en kraj, kamor bodele lahko šli, ko pridete k farji. Bo nam tudi naš gospodarski dom? Komur je kaj zato, da se zgradi katoliški gospodarski izobraževalni dom v Spodnji Idriji, naj podpira to misel besedo in dejanjem. Na delo! Socialna demokratje imajo pri nas svojo hišo svoj konsum, zakaj bi neki mi ne mogli, ko nas je še veliko več! Začnimo pa bo šlo!

Iz Ambrusa: Tudi pri nas telovadni odsek, ambruški „Orel“ dobro napreduje. Vsako nedeljo pridno telovadimo. V kratkem smo si napravili tudi „uniforme“ za 9 telovadcev. Dne 17. aprila t. l. smo imeli, poučni mladeniški tečaj za Orle. Upamo, da bo Orel pri nas uspeval, se množil, rasel od dne do dne, in končno združil vse poštene fante ambruške fare pod svojim okriljem. Dolenjska gleda na nas. Glejmo torej, da v polni meri izvršimo na nas stavljeno nalogo. Delajmo vsak za vse, in vsi za enega! Razpora naj ne bo med nami. Druži nas bratstvo, poštenost in sveta načela katoliške cerkve. — Krščanski stariši, očetje in matere, skrbite, da pristopijo vsi vaši fantje v društvo in telovadni odsek! — Naj ne bo niti enega fanta v ambruški fari, ki bi ne bil član telovadnega odseka. Pustite svoje sinove med nas! Prigovarjajte jim, naj stopijo v naš telovadni odsek. Ne bo vam žal! Srdovi se pokažejo v bodočnosti.

Gradivo za govore

MODERNO POJMOVANJE DELA.

Znano je, da je naš vek jako hitro napredoval. Iznajdbe so sledile iznajdbam na tehničnem, naravoslovnem, zdravniškem polju itd. Kar čez noč so zrasle silne tovarne, stroji so zaropotali po vsem kulturnem svetu, železnice so se izpeljale v najoddaljenejše kraje. Na ta način se je tudi proizvajanje docela izpremenilo. Veliki podjetniki so najeli maso delavcev za svoje tovarne. Stroji so jeli delati namesto rok; človek se je porabil pri stroju le še kot nekako živo kolo. Učiti se takim delavcem ni bilo treba ničesar, le toliko so morali biti ponižni, da so se ponižali do skrajne meje, da so postali del velikanskega stroja. Cela vrsta cvetočih obrti je bila na ta način uničena. Propadle so, ker so tovarne izdelovale hitreje, boljše in cenejše. Popustili so obrtniki svojo obrt in sami začeli kupovati tovarniško blago, udinjali so se podjetnikom bogatašem. Tudi s kmetov je ljudstvo drlo kar trumoma v mesta, v tovarne. Odšli so hlapci, dekle, dninarji. A delavci so bili grozno ogoljufani. Mislili so, do bodo imeli v mestu nebesa, imeli so pa pekel. Veliko jih je bilo, organizirani pa niso bili, zato so podjetniki vedno zmanjševale plače. Ker so delale tudi ženske in otroci, je nastal grozen boj za kruh in obstanek. Po delavskih družinah je nastala neznoсна beda. Tovarnarji so pa bogateli, gradili palače in započeli nova podjetja. Seveda so gojili med seboj tudi divjo konkurenco. Marsikdo je s svojega namišljenega prestola telebnil globoko in moral obleči delavsko bluzo. Vsak čas je propadla kakva tovarna, in to je bil za delavce zopet hud udarec. Na tisoče jih je bilo brez dela. Tako je nastal grozen pro-

pad med bogataši na eni strani in revnim delavstvom, proletarci na drugi strani. Tisoči ljudi trpe in se pote neusmiljeno, da se en sam veseli in srečno živi

Vprašati se moramo: »Kdo je tega kriv?« Vsakdo, ki trezno misli, bo odgovoril: »Temu so krivi napačni nazori, napačno pojmovanje o pomenu dela in delavca za človeško družbo.« Ti novodobni, moderni svetniki trdijo, da nima vera in npravnost ničesar opraviti pri delu in delavcu. Ne ozirajo se prav nič na človekovo dostojanstvo, na njegov končni namen. Delo je le sredstvo za življenje in uživanje, samo kruhoborstvo, delavec je le stroj, ki nese delodajalcu dobiček, le stvar, delovna moč, žival, katero kolikor mogoče izrabi in vrže med staro šaro, ko je več ne rabi ali ne more rabiti. To so nauki zloglasnega gospodarskega liberalizma, ki pridiga svobodo, bratstvo, enakost, pa zlorablja to geslo francoske revolucije in rodi, po svojih nazorih sebičnega mesto bratstva, pravico močnejšega mesto svobode in enakosti, rodi brezverstvo, nezadovoljnost, socialen nered v vsej človeški družbi. Eden izmed najhujših liberalcev preteklega stoletja, železni kancelar nemške države, Bismarck, je rekel očitno svoje dni v državnem zboru: »Moč gre pred pravico!« Torej kdor ima več moči, ta ima več pravice. Po liberalnem kopitu je torej moč tisti vatal, po katerem se meri pravica. Ako ima res le mogočen gospod pravico do sreče in sploh do obstanka; potem mora iti vsak trpin, ki ne sedi na tisočakah, živ v zemljo.

Kam je pripeljalo tako pojmovanje pravice in pomena dela in delavca, nam pričajo žalostni listi o trpljenju in bedi ubogega delavstva v raznih državah v pretekli stoletju, najbolj seveda v prvi polovici, ko je vladal neovirano gospodarski liberalizem in je podjetnik svobodno sklepal svobodno delavsko pogodbo z delavcem. Ob tem nečloveškem trpljenju poročajo razne enquete in govori v angleškem državnem zboru. Za vzgled teh žalostnih razmer navedem par primerov zlasti iz trpljenja malih otrok in nedorasle mladine.

V juniju leta 1836. je bilo zatoženih osem velikih fabrikantov v bližini Battleya na Angleškem zaradi tega, ker so napanjali pri napornem delu dečke od 12 do 15 let. Ti dečki so delali od 6. ure zjutraj v petek do 4. ure popoldne v soboto. Medtem so se odpočili le eno uro opolnoči, ko so se smeli vleči k počitku, in par hipov, ko so zavžili nekaj hrane. In ti otroci so morali neprestano delati v prahu in v groznem zraku ter smradu. Poročila angleškega zdravstvenega urada navajajo izjave otrok, da se nam ježe lasje, ko jih čujemo. Neki deček je bil star 7 let 10 mesecev in je moral vsak dan delati 15 ur; moral je nositi dovršeno lončeno posodo v sušilnico in nazaj prazen vzorec. Desetletni dečki so opravljali to delo celo noč in dobivali na teden po 4 krone 20 vinarjev plače. Izdelovanje lončene posode

je za delavce naravnost smrtonosno. Koliko se jih telesno pohabi, zbolijo in pade v prezgodnji grob. Še groznejše so bile razmere v tovarnah za žveplenke, kjer tvorijo polovico delavcev na Angleškem otroci, ki niso dopolnili 13 let, in osebe pod 18 leti. Izmed prič, ki jih je leta 1863. zaslišal neki komisar, 270 ni dopolnilo 18 let, 40 ne 10 let, 10 ne 8 let, 10 jih je bilo starih 8 let in 5 samo 6 let. Delo je trajalo 12 do 15 ur. Delali so ponoči, hrane niso dobivali redno in še to so morali zavžiti v velikih delavnicah, ki so bile prenapolnjene s fosforom. — V tovarnah za preproge so delali otroci od 6. ure zjutraj do 10. ure zvečer in so bili tako utrujeni, da že niso mogli odpirati oči. Neki delavec je rekel: »Svojega otroka sem navadno od sedmega leta nosil na hrbtu semintje (domov in v tovarno) čez sneg, in dete je delalo po 16 ur. Pogosto sem pokleknil poleg njega, da sem ga pital, ko je stalo ob stroju; kajti ni ga smelo zapustiti ali sestiti.« To so bile grozne, žalostne razmere. Če ubogi otrok ni mogel več radi utrujenosti delati in so mu noge odpovedale, so jih utaknili v velike kositraste škornje, da je ostal pokonci in nadaljeval svoje delo.

Neki lord, po imenu Ashley, je opisal v angleškem državnem zboru 27. februarja leta 1840. tale slučaj: »Med množico dejstev poznam otroka, ki se je začel učiti z devetim letom in je zdaj star enajst let. Ta otrok mora delati od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer. Natepli so ga grozovito z jermenom. Ko so ga ljudje iztrgali mojstru, so ga pripeljali pred oblastvo, ki ga je ukazalo odvesti nazaj v delavnico. Tu je bil strašno kaznovan. Tepli so ga s palico in jo pred vsakim udarcem pomočili v vodo. Na več mestih se mu je odrlo meso. Gospodar ga je pomočil vsega krvavega v mrzlo vodo, mu ukazal obleči mokro srajco in stati zunaj na dvorišču.«

Tako se je godilo otrokom. Tudi žene in odrasli delavci so grozno trpeli. Potem se razume samoobsebi, da so onemogli duševno in telesno. Pogosto niso znali najprimitivnejših verskih resnic in najnavadnejših pojmov. O neki enajstletni deklici se pripoveduje, da je hodila v vsakdanjo in nedeljsko šolo, a je trdila, da ni nikdar čula o drugem svetu, o nebesih, o posmrtnem življenju. Neki sedemnajstletni fant ni vedel, koliko je 2 × 2. Čeprav so hodili ti revčki leta in leta redno v šolo, so imeli zelo zmešane pojme. Neki otrok je dejal: »Vem, kdo je bil Jezus Kristus, umrl je na križu in pretil svojo kri, da bi odrešil našega Zveličarja.« Neki drugi šestnajstletni fant je rekel: »Jezus je bil pred dolgim časom kralj v Londonu.« O nekem okraju na Angleškem se piše iz tiste dobe tole: »Dobi se tod okrog štirideset do petdesetletne oženjene moške, ki ne vedo niti besedice iz sv. pisma, ki ne znajo izračunati svoje plače, in to so najslabši subjekti; grozovito pijančujejo, zapijejo, kar rabi družina in kolnejo nesramno.« (Dalje prih.)

362 — Ustanovljeno 1832. — 52 1

Priznано najboljšje oljnate barve

zmlate s stroji najnovjše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

Adolf Hauptmann, Ljubljana

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firmeža, laka in steklarskega kleja.

Zaloga slikarskih in plesarskih predmetov.

Ilustr. ceniki se dobe brezplačno.

Učenec se sprejme

takoj. Franc Jemc, slikar in pleskar na Bledu. 1352 2-1

NAJBOLJSI ČESKI IZVOR!

S. Benisch

Geneno posteljno perje!

1 kg sivoga skubljenega, dohrega perja z K; 1 kg boljega K 2-40; polbelega K-80; belega 1 K; belega skubljenega K 5-10; 1 kg izredno finega, snežnobelega, skubljenega K 0-40 in 7 K; 1 kg sivoga puha 0 K in 7 K; 1 kg belega puha 10 K; najfinejši prsi puha 12 K. — Pri odjemu 5 kg se pošlje franco. 1905 50-1

Dovršene postelje zelo napoljene, iz zelo gostega jako trpežnega rdečega, modrega belega ali rumenega nanking-bлага. 1 pernica, 1-0 cm dolga, 11 cm široka z blazinama, vsaka -0 cm dolga in 5-cm široka napoljena z jako lepim, mehkim perjem 10 K; z izredno finim polpuhom 20 K; z najfinejšim sivim puhom 24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K; blazine 3, 8-50 in 4. — Za neprim. denar nazaj. Zamenjava dopustna. Po povz. od 12 K višje franco.

S. BENISCH v Dešenici štev. 71, Čechy.

Ceniki zastoj in franco.

V AMERIKO

1369 odpremlja naglo in ceno 5-1

potoval. pisarna B. Karlsberg, Hamburg
Ferdinandstrasse 57 r.

Obširna brezplačna pojasnila za izselnike in potnike,
Vestna postrežba. Zastopniki se iščejo.

Sukneno in modno blago za moške obleke, volneno gladko in lepo pisano v vseh barvah za ženske obleke, perilni delen, batist cefir in kambriq za bluze in krila.

Došlo v veliki izbiri
514 po ugodni ceni

R. Miklauc

Ljubljana, Stritarjeva, (Spitalska) ul. 5.

Platno za srajce in rjuhe

1 kos 23 metrov dolg, 88 cm širok, fino čisto platno K 18-50
1 kos 23 metrov dolg, 88 cm širok, fino čisto platno 1a K 16-50
pol tucata, čisto platnenli rjuh brez šiva, 150 cm široke, 225 cm dolge . . . K 16-50
40-45 m pralnih ostan., 3-20 m dolgi K 17-
razpošilja tovarna platna

Ant. Marschik, Glesshöbel
778 pri Novem mestu na M. 10-1

Edina izborna priložnost za nakup za trgovce in krošnjarje, razpošilja se tudi zasebnikom.

40 m razn. ostankov 16 K

Cefir v krasnih vzorcih za srajce, bluze itd. Modrikasto blago za kuhinjske predpasnike in domače obleke. Kanafas za posteljne prevleke v živahnih barvah. Oksford za moške srajce, trpežen. Delen iz bombaža v krasnih vzorcih za bluze in obleke. Platno, belo izborna kakovost. Pepita blago za bluze in obleke. Vsi ostanki brez napake in zajamčeno pralni. Dolgost ostankov 3 do 10 m. Nikake rizike. Za nepopoljno denar nazaj. Čez 1000 priznalnih pisem. Od ostankov ne pošiljam vzorcev.

40 metrov finega perilnega platna za **K 18-50**
životno in postelj. perilo
Rjuhe brez šiva 150 cm široke, 225 cm dolge, zajamčeno platno, nedosežno dobro blago, komad K 2-50.
Najmanjše naročilo 6 kosov. Pošilja po povzetju

Tkalnica platna Julij Kantor,
Baby pri Nachodu, Češko.

Naročajte „Domoljuba“!**Brázay Francovo žganje**

lajša bolečine pri revmatizmu, protinu, glavobolu (migreni), ischiji, trganju v udih, utrdi meso in mišice, ojači živce in krepi kožo, odstrani izpadanje las in vsako tvoritev luskin. Dobi se povsod v zelenih varstveno zavarovanih steklenicah po K 2- in 1-20. Zahtevajte izrecno „Brázay Francovo žganje“ in odvrnite vsa ponarejanja!

306

Prvo slovensko podjetje za naprave električnih central.

Izvršuje elektr. naprave z vodno silo, na par, z bencin-motorji s surov. oljem.

Usakovrstne transmisije za mline, žage itd.

Poprave bencin-motorjev, avtomobilov, elektro-motorjev, dinamo- in parnih strojev.

Poprave v tiskarnah in pivovarnah.

Naprava transporterjev za opekarne po najnovjšem sistemu, kakor tudi aparati za rezanje strešne opeke in opeke za zid — patent Marzola.

Izvršuje vsa strojna in mehnična dela točno, solidno in po nizki ceni.

704 Načrte in proračune na zahtevanje. 6-1

D. FAKIN strojno ključavničarstvo in podjetje za elektr. naprave
Ljubljana, Poljanska cesta št. 67. - Telefon št. 73.

FR. MALLY & DR., parna opekarna in tovarna zarezane opeke

v Srednjih Gameljnih pri Ljubljani 1910 Pisarna v Ljubljani, Resljeva cesta št. 2.

priporoča zarezano opeko, strojni strešnik, zidno opeko na stroj itd. najboljše kakovosti in v poljubni množini.

881 5-1

Za trpežnost zarezane opeke
I. in II. vrste se jamči najobširneje.